

แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Capabilities Development of Local Media for Health Communication in Northeastern Rural

หนึ่งหทัย ขอผลกลาง*
Neunghathai Khoponklang

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ABSTRACT

This research aims to study the health communication, in rural areas of the northeastern region, by local media, in terms of their potentials, roles, factors contributing to problems and barriers, demands and expectations of community members as well as seeking guidelines to maximize the health communication in the area. The research comprises of data collecting from sample groups in Khon Kaen and Nakhon Ratchasima provinces with three researching tools including semi-structure interviews, questionnaires, content analysis of local media comprising of major radio broadcasting, community radio broadcasting, broadcasting towers, newspapers and cable TV.

The research found that local media obtains potentials in health communication for their executives, qualification and the potential of local media management. The role of local media is mainly for providing information and educating people in communities about health issues. Problems and obstacles in health communication are including the lacking of independence in broadcasting, budget inadequacy in providing health issues, the declining of local media popularity, the outdated technology for broadcasting, the insufficiency of knowledge and experience. The requirement and expectation of people toward local media. The sample groups have high level of satisfaction for the media qualifications of information they received, as well as the benefit from health issues they learn from local media, the quality of content concerning health from the media. Suggested guidelines of employing the local media in health communication are including; the local media should be implanted with the responsibility, among various duties, to promote health information in their communities; on health content approach, the information should concern harmful foods, illness, their causes and consequences; on expected roles of the local media in the northeastern region, they should created roles to educate people about health, to campaign for health prevention, to create health promotion and build up the health network in communities.

ARTICLE INFO

Article history:

Received 29 June 2015

Received in revised form

18 November 2015

Accepted 20 November 2015

Available online

28 December 2015

Keywords:

Capabilities

Development

Local Media

Health Communication

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ บทบาท ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ความต้องการและความคาดหวัง พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด เก็บข้อมูลในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบวิเคราะห์เนื้อหาสื่อท้องถิ่น ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ และเคเบิลทีวี

ผลการวิจัยพบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพด้านผู้บริหาร และศักยภาพด้านบริหารจัดการ บทบาทของสื่อท้องถิ่น คือ การแจ้งข่าวสาร การให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ การขาดความเป็นอิสระในการดำเนินรายการ ขาดงบประมาณในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย ความนิยมของประชาชนในการเปิดรับลดลง เทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงไม่ทันสมัย สื่อมวลชนขาดความรู้และประสบการณ์ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น ด้านคุณภาพของเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีดังนี้ ด้านการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ควรปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่าหน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น ด้านเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค ความรู้เรื่องโรคลายไข้เจ็บ สาเหตุ อันตราย และผลกระทบ ด้านบทบาทที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคลายไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และควรมีการสร้างเครือข่ายสุขภาพอนามัยภายในท้องถิ่น

บทนำ

เมื่อพิจารณาการสื่อสารสุขภาพในสังคมไทยโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นสังคมที่ประกอบด้วยประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ พบว่า สื่อท้องถิ่นที่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด สื่อท้องถิ่นที่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพไปสู่ประชาชน สื่อท้องถิ่นที่สำคัญและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้ง่าย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน และหอกระจายข่าว การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของสื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภทเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโรค ยาและอาหาร โดยนำเสนอเพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบถึงสถานการณ์ และวิธีการป้องกันโรคลายไข้เจ็บ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยพบว่า ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพมีน้อยเมื่อเทียบกับเนื้อหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ขณะเดียวกันเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏบนสื่อท้องถิ่นมักเป็นการโฆษณาเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นซื้อสินค้าและบริการ (Kamnoonwat, Junsawang and Molee, 2006) นอกจากนี้ ยังพบว่า สื่อมวลชนมีจุดค้อยในด้านการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก การใช้สื่อยังคงเป็นการสื่อสารทางเดียว ความถี่และความต่อเนื่องของการใช้สื่อมวลชนยังคงมีน้อยและไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น (Sirivatana, 1998)

เมื่อพิจารณาถึงระดับการสื่อสารสุขภาพที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พบว่า ไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน การสื่อสารเรื่องสุขภาพยังคงเป็นการสื่อสารในระดับสาธารณะ คือ การสื่อสารจากหน่วยงานภาครัฐ

ไปสู่ประชาชน และระดับการสื่อสารมวลชน คือ การสื่อสารจากสื่อไปยังสาธารณชน และการสื่อสาร ทั้ง 2 ระดับดังกล่าวเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) คือจากผู้ส่งสารซึ่งมีลักษณะ เป็นองค์กรไปยังประชาชนจำนวนมากที่มีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสาร จึงทำให้ประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะประชาชนในชนบทยังไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากสื่อที่ทำหน้าที่ในการส่งสารด้าน สุขภาพอนามัยไปยังประชาชน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด ของประเทศ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 21,845,254 ล้านคน ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุดรธานี บึงกาฬและอุบลราชธานี (Registration statistics, 2015) จากจำนวนประชากรที่มีจำนวนมากส่งผลให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ป่วยเป็นจำนวนมาก ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ จากการสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประชาชนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำลังประสบปัญหาด้านสุขภาพเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ ประชาชนป่วย ด้วยโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสุขภาพผ่านทางสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่น่าสื่อท้องถิ่นมาใช้เป็น เครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพไปสู่ประชาชน เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของ สื่อท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและมีการศึกษาเป็นจำนวน มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเคเบิลทีวีท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการสำรวจงานวิจัยด้านสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศึกษาแบบแยกประเภทของสื่อ โดยเนื้อหาด้านสุขภาพได้รับความนิยมจากประชาชนหรือผู้ฟังอันอันดับ 2 รองจากความรู้ด้านการ เกษตร อาจเป็นเพราะภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม นอกจากนี้ จากงานวิจัยยังพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารสุขภาพ 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้าน นักจัดรายการหรือผู้ดำเนินรายการ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสื่อกลางในการสร้างความ เข้าใจด้านสุขภาพ แต่กลับพบว่านักจัดรายการเองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินรายการ ที่ถูกต้อง ขาดประสบการณ์ ส่งผลให้เนื้อหาของรายการถูกลดความน่าสนใจลงไป และ(2) ปัจจัยด้าน งบประมาณ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร

จากสถานการณ์ของการสื่อสารสุขภาพและคุณสมบัติเฉพาะของสื่อท้องถิ่นในการสื่อสาร ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อ การสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพ ของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน ศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของประชาชนผู้รับสารที่มีต่อการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจากสื่อโดยเฉพาะสื่อท้องถิ่น รวมทั้งแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนในชนบท โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีประชาชนจำนวนมากที่สุด และประสบปัญหาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมในการสื่อสารสุขภาพไปสู่ประชาชน

งานวิจัยดังกล่าวกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล 2 จังหวัดขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น โดยใช้แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา แนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น แนวคิดเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรม แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อ แนวคิดเรื่องการใช้สื่อและความพึงพอใจ เป็นแนวคิดในการวิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือ 4 ประเภท ดังนี้ (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายผังรายการโทรทัศน์หรือรายการวิทยุ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหรือกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน แบ่งเป็นสื่อท้องถิ่นที่นำเสนอภายในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 10 คน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประชาชนที่เปิดรับเนื้อหาสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 80 คน แบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน กระจายตัวตามอำเภอต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรก อำเภอละ 8 คน ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน กระจายตัวตามอำเภอที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรก อำเภอละ 8 คน ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพและอำเภอพล (2) แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับประชาชนทั่วไป อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18-50 ปี ที่เปิดรับสื่อท้องถิ่น จำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็น อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 200 คน (3) แบบวิเคราะห์เนื้อหา สื่อท้องถิ่น ทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวเคเบิลทีวีท้องถิ่น และ (4) การจัดเวทีประชาคม จากผู้ปฏิบัติงานสื่อท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และผู้บริหารสถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวี

ผลการวิจัย

ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการประมวลงานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพสามารถสรุปปัจจัยที่ใช้พิจารณาศักยภาพของ

สื่อท้องถิ่นได้ 6 ปีจวบ ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้นำ สื่อท้องถิ่น เทคโนโลยี งบประมาณ การบริหารจัดการ และเนื้อหาสุขภาพ มีข้อค้นพบดังนี้ สักยภาพของวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ผลการวิจัย พบว่า วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหารของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีภารกิจหลักคือรับมอบงานจากกรมประชาสัมพันธ์ แล้วกระจายให้ฝ่ายอื่น ๆ ของสถานีได้รับทราบ (2) คุณลักษณะของวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อของทางราชการ มีความน่าเชื่อถือ มีช่วงเวลาการออกอากาศที่แน่นอน (3) เทคโนโลยี วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักออกอากาศ 2 ระบบ คือ ระบบ เอ.เอ็ม (AF) และระบบ เอฟ.เอ็ม (FM) โดยมีคลื่นความถี่แตกต่างกันออกไปตามพื้นที่ เพื่อให้สามารถส่งสัญญาณไปได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ การนำเสนอเนื้อหาภายในรายการต่าง ๆ ของสถานี เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การดูแลสุขภาพตามฤดูกาล การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหาร เป็นต้น

วิทยุชุมชนมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหาร วิทยุชุมชนมักมีรูปแบบการนำเสนอตามที่ผู้บริหารของสถานีกำหนดว่าต้องการให้วิทยุชุมชนมีทิศทางในการนำเสนอแบบใด (2) คุณลักษณะของวิทยุชุมชน เป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น (3) เทคโนโลยีการกระจายเสียงยังไม่ครอบคลุม เพราะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กสทช. มักถูกรบกวนต่างสถานีวิทยุอื่น ๆ ได้ง่าย (4) การบริหารจัดการวิทยุชุมชนค่อนข้างมีอิสระในการบริหารจัดการสามารถกำหนดรูปแบบและสัดส่วนเนื้อหาได้ตามต้องการ (5) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสุขภาพ เป็นการแจ้งเตือนภัยต่าง ๆ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่อไปนี้ (1) ผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตน (2) คุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีความน่าเชื่อถือ มีช่วงเวลานำเสนอที่แน่นอน มีรายละเอียดเกี่ยวกับข่าวค่อนข้างมาก แต่มีความเป็นทางการ (3) เทคโนโลยี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางฉบับได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการนำเสนอข่าว อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออนไลน์ (4) งบประมาณ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้รับงบประมาณจากผู้สนับสนุนเป็นหลัก (5) การบริหารจัดการ มีอิสระในการดำเนินงาน

หอกระจายข่าวมีศักยภาพในด้าน (1) คุณลักษณะของหอกระจายข่าว เป็นสื่อที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด (2) งบประมาณ การดำเนินงานของสื่อประเภทหอกระจายข่าว งบประมาณได้มาจากชุมชน โดยการรับบริจาคจากชุมชนเป็นหลัก (3) การบริหารจัดการ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนเป็นหลัก ในขณะที่เคเบิลทีวีท้องถิ่นมีศักยภาพในด้าน (1) ผู้บริหาร เคเบิลทีวีท้องถิ่นผู้บริหารเป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอ ประกอบด้วยความต้องการของสมาชิก (2) คุณลักษณะของเคเบิลทีวีท้องถิ่น เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง มีให้เลือกหลายหลาก (3) งบประมาณ เคเบิลทีวีท้องถิ่นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้สนับสนุนของสมาชิก (4) การบริหารจัดการ มีอิสระในการดำเนินการกำหนดรูปแบบรายการในการนำเสนอ มักขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของสมาชิกเป็นหลัก

บทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีบทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ โดยพบว่าเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่มักนำเสนอตาม สถานการณ์การเกิดของโรค ซึ่งเป็นการนำเสนอตามฤดูกาล และเป็นความต้องการของประชาชน จากการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการ โดยมักประสบปัญหาหรือต้องการแนวทางการป้องกันแก้ไข โรคภัยไข้เจ็บ เช่น การนำเสนอเนื้อหาเรื่องไข้เลือดออกในช่วงฤดูฝน เป็นต้น สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าเนื้อหาความรู้ ประเภทอื่น

สถานีวิทยุชุมชน มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย และบทบาท ในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานีวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงหา ผลกำไร มีนโยบายไม่โฆษณาสินค้าประเภทเครื่องสำอางหรืออาหารเสริมเพื่อสุขภาพ โดยหากมีการนำเสนอ ข้อมูลสินค้าหรือหน่วยงานปรากฏในรายการ มักเป็นการนำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงาน เช่น สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล วิธีการนำเสนอรายการ เน้นการให้ข้อมูลเรื่องสุขภาพที่สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ฟัง

สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย และการให้ความรู้เรื่อง สุขภาพอนามัย โดยพบว่า สถานีเคเบิลทีวีเคซีทีวี จังหวัดนครราชสีมา มีรายการเพื่อสุขภาพโดยเฉพาะ เนื้อหาเน้นเรื่องการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัย เช่น รายการคนรักสุขภาพ รายการ พบหมอ นอกจากการนำเสนอรายการเรื่องสุขภาพอนามัยโดยตรงแล้ว ยังมีการแทรกความรู้ด้านสุขภาพ อนามัยเข้ามาในรายการเนื้อหาประเภทอื่น โดยเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาพูดคุยหรือนำเสนอเรื่อง การดูแลสุขภาพของตนเอง ส่วนสถานีโทรทัศน์เคซีทีวี มีรายการที่นำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัย โดยตรง เช่น รายการคนรักสุขภาพ รูปแบบรายการเป็นการพูดคุย สันทนาการ พร้อมการสาธิตประกอบ ในกรณีที่เป็นการให้ความรู้ที่ ต้องมีการอธิบายให้ทราบ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ความรู้ ด้านสุขภาพอนามัยที่ นำเสนอเนื้อหาที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจโดยผู้สื่อข่าวประจำ หนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยคอลัมน์ประจำที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ ยารักษาโรค สมุนไพร รักษาโรค กิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สำนักงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และ วิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

หอกระจายข่าว มีบทบาทในการแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และแจ้งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บทบาทด้านการให้ความรู้ หรือการระดมความร่วมมือยังไม่มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา และความสนใจของประชาชนยังมีไม่มาก

ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 10 คน พบว่า

วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ 3 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายจากภาครัฐ กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดสัดส่วนของเนื้อหาต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน อาทิ ข่าว ความรู้ บันเทิง เป็นต้น เปลี่ยนแปลงได้น้อย ส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการ และผู้สื่อข่าว (2) งบประมาณ การขาดงบประมาณในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย เช่น ขาดงบประมาณสำหรับเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในรายการ การขาดงบประมาณดังกล่าว การขาดงบประมาณส่งผลต่อความหลากหลายของรายการ หรือเนื้อหาเนื่องจากไม่สามารถเชิญวิทยากรมาร่วมผลิตรายการได้ (3) ความนิยมที่ลดลง เนื่องจากการเปิดรับฟังรายการวิทยุไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังบางกลุ่มได้ ส่งผลต่อการพัฒนาเนื้อหารายการและการจัดสรรงบประมาณ (4) การบริหารจัดการ ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน อยู่ภายใต้การกำกับของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นหน่วยงานต้นสังกัด มักบริหารจัดการตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด

วิทยุชุมชน มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ 3 ด้าน ได้แก่ (1) งบประมาณ ตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ที่ห้ามสถานีวิทยุชุมชนหารายได้จากโฆษณาจากสินค้าหรือบริการ นักจัดรายการวิทยุจึงต้องดำเนินรายการด้วยความสมัครใจ (2) เทคโนโลยีส่งกระจายเสียง ความทันสมัยและครอบคลุมของเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง ทำให้การส่งกระจายเสียงไม่ชัดเจน ถูกรบกวนจากคลื่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นได้ง่าย (3) นักจัดรายการวิทยุชุมชน ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำรายการขาดทักษะในการดำเนินรายการวิทยุให้มีความน่าสนใจ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ 3 ด้าน ได้แก่ (1) เนื้อหาแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การแสวงหาผู้สนับสนุน จึงต้องคำนึงถึงกลไกทางธุรกิจเป็นสำคัญ (2) ความนิยมของผู้อ่าน ประชาชนในท้องถิ่น ไม่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ ความนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ลดลงไปจากสมัยก่อน ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด (3) ความรู้ความชำนาญของผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าวขาดความรู้และทักษะในการเขียนข่าวของผู้สื่อข่าว และการเขียนคอลัมน์ของกองบรรณาธิการ ทำให้เนื้อหาที่นำเสนอขาดความน่าสนใจ (4) การนำเสนอ

เรื่องสุขภาพ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย มักเน้นนำเสนอด้านอื่น อาทิ เศรษฐกิจ การเมือง ข่าวท้องถิ่น

หอกระจายข่าว มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ 2 ด้าน ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญกับหอกระจายข่าวในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดทักษะการพูดที่ดี ขาดทักษะการสื่อสาร (2) ความร่วมมือของชุมชน ประชาชนบางคน ไม่ให้ความสนใจ และปฏิเสธการรับฟัง เพราะให้เหตุผลว่า เสี่ยงจากหอกระจายข่าวดังรบกวนการทำงานของตน (3) เทคโนโลยี ยังไม่ได้้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการนำเสนอ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ หอกระจายข่าวนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย ส่วนเป็นใหญ่เป็นการแจ้งข่าวสารจากทางราชการ

เคเบิลทีวีท้องถิ่น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ 3 ด้าน คือ (1) การกำหนด เนื้อหารายการในผังเคเบิลทีวีท้องถิ่น มักกำหนดตามความต้องการของสมาชิก โดยไม่ได้คำนึงว่ารายการต่าง ๆ มีเนื้อหาครอบคลุมทุกด้านหรือไม่ (2) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ เคเบิลทีวีท้องถิ่นนำเสนอเรื่องสุขภาพโดยตรงมีจำนวนน้อย แต่จะมีรายการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ อาทิ การออกกำลังกาย (3) เทคโนโลยี ยังใช้เทคโนโลยีเดิมในการผลิตสื่อ

ความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักศึกษา / นิสิต ลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 สัปดาห์ เปิดรับระดับบ่อยหรือ 5-6 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และระดับนาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์) ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ส่วนระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน มากกว่า 2 ชม.ต่อวัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ระยะเวลาระหว่าง 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ได้แก่ วิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น และระยะเวลาระหว่าง 3-59 นาทีต่อวัน ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่างๆ แบบไม่แน่นอน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น และหากต้องการจะเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพก็จะเลือกเปิดรับจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น สาเหตุที่เลือกเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพเพราะข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน โดยเนื้อหาจะเป็นการดูแลสุขภาพทั่วไป

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) คุณสมบัตินด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นอยู่ที่ระดับพึงพอใจมาก (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น โดยรวมความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก (3) คุณสมบัตินทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉย ๆ (4) คุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก

(5) จำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น โดยรวมความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นเกี่ยวกับความน่าสนใจของสื่อท้องถิ่นได้เป็น 3 ทิศทาง ดังนี้ (1) สื่อท้องถิ่นมีความน่าสนใจ เพราะตัวนักจัดรายการ ภาพชัดเจน สามารถประยุกต์ใช้งานได้ (2) สื่อท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เพราะเนื้อหาซ้ำไปซ้ำมา ไม่แปลกใหม่ (3) สื่อท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารไม่ได้

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) คุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ ความถูกต้องของข้อมูลด้าน เป็นต้น (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว การได้รับทราบข้อมูล เป็นต้น (3) คุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ ความชัดเจนของสัญญาณ ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ เป็นต้น (4) คุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่า สื่อท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว เนื้อหาความรู้ต้องการให้เน้นเรื่องการกินอาหารที่ถูกต้อง เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและโรคเอดส์ และสื่อท้องถิ่นทุกประเภทควรพัฒนาเนื้อหารายการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ ในเชิงคุณภาพ สื่อควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ ส่วนเชิงปริมาณ สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม ทั้งนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังได้ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่นว่าข้อมูลที่นำเสนอควรมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ และทันสมัย (2) ด้านผู้ดำเนินรายการว่าควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด มีความน่าเชื่อถือ (3) ด้านตัวสื่อท้องถิ่น ควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย (4) ด้านการนำเสนอรายการควรนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย ควรหาวิธีการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพที่น่าสนใจ และ (5) ด้านอื่น ๆ สื่อท้องถิ่นควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการสัมภาษณ์และการจัดเวทีประชาคม พบว่า แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่า หน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยในเชิงรุก การให้ข้อมูลหรือดำเนินการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยชุมชน การ

พัฒนาคุณภาพของสื่อ เช่น พัฒนาความชัดเจนของสัญญาณออกอากาศ เป็นต้น การเพิ่มความสม่ำเสมอ ต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ต้องต่อเนื่อง เน้นย้ำความสำคัญ การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การลำดับความคิด

เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุอันตรายและผลกระทบ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่างๆ เช่น การออกกำลังกาย อาหาร การดูแลสุขภาพเคมี การโฆษณาชวนเชื่อของยาจากสื่อต่างๆ ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือ สมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่างๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้ ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ ปัญหาการขายบริการทางเพศ ความรู้เรื่องยาเสพติด ความรู้เรื่องครอบครัว

บทบาทที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรงและป้องกันสุขภาพของประชาชนให้ห่างไกลโรค การรณรงค์และระดมความร่วมมือเพื่อสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน

วัน เวลา และวิธีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ของสื่อต่างๆ ดังนี้ หอกระจายข่าว ออกอากาศในช่วงเวลาเช้า ความยาวไม่เกิน 30 นาที วิทยุชุมชน ออกอากาศความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยได้ตลอดทั้งวัน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยทั้งในรูปแบบของข่าว และบทความด้านสุขภาพอนามัย โดยให้สัดส่วนของเนื้อหาข่าวหรือบทความด้านสุขภาพที่ชัดเจน เคนเบิลทีวี นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยบรรจุในผังรายการของทางสถานีฯ ทั้งในรูปแบบของข่าว และรายการด้านสุขภาพอนามัย

ข้อเสนอแนะในการใช้ ดังนี้ ควรมีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับสุขภาพ นักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพน่าจะมาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล เช่น ไอ ภูมิแพ้ ให้ความรู้เรื่องโรคใหม่ ๆ วิทยุชุมชนเป็นธุรกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการโฆษณาขายของมากเกินไป ส่งเสริมการอ่านให้เด็ก เพื่อเพิ่มการอ่านหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรเข้ามากำกับดูแล ไม่ควรมีหน้าที่เพียงตรวจสอบหรือแก้ไข แต่ต้องให้ความรู้ การป้องกันโรค เช่น เรื่องยารักษาโรค ยาสมุนไพรที่หลอกลวงผู้บริโภค

ผลการวิเคราะห์แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการสำรวจวิจัยแนวทางการสื่อสารสุขภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการสื่อสารสุขภาพในแต่ละภูมิภาคดังกล่าว ทั้งนี้ หากมีการสำรวจวิจัยในทุกภูมิภาค ย่อมจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการกำหนดแผนหรือแนวทางการสื่อสารสุขภาพของประเทศไทยโดยภาพรวมได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

อภิปรายผล

เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่แสดงบทบาทในการเป็นสื่อเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง กล่าวคือ สื่อมวลชนยังไม่มีบทบาทในการวางแผนและผลิตเนื้อหาเท่าที่ควร นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงและผู้สื่อข่าวยังมีบทบาทเพียงการผลิตเนื้อหา แต่การกำหนดนโยบายและการวางแผนยังคงมาจากผู้บริหาร หรือมาจากนโยบายจากภาครัฐเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยในประเด็นลักษณะของการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอย่างแท้จริงสอดคล้องกับแนวคิดของเกสสินี จุฑาวิจิตร (Chutavichit, 1999 Quoted in Cheypraturb,1995) ที่ว่า สื่อท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือ วิทยุชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาจัดรายการภายในสถานีได้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการโทรศัพท์เข้ามาทางรายการ เพื่อร่วมเล่นเกม ขอเพลงหรือถามตอบปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิ ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในฐานะการผลิตเนื้อหาของสื่อ สื่อท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาด้านสุขภาพ อาทิ สถานีวิทยุชุมชนหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินรายการในรูปแบบของตนเองได้ตามวันและเวลาที่กำหนด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสามารถเขียนข่าวเกี่ยวกับสุขภาพลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐบาลสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพภายในคอลัมน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของหนังสือพิมพ์

ผลการวิจัยในประเด็นความรวดเร็วในการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุริยัวรรณ สิทธิยศ (Sittiyot, 2002) ที่พบว่าวิทยุชุมชนเป็นช่องทางให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็วและสามารถนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เป็นช่องทางให้ประชาชน เอกชน ราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ สื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัยในประเด็นความนิยมของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kazufumi Ueno (2003) ที่ว่าโปรแกรมรายการที่มีประโยชน์ ความถี่ในการรับชมและจำนวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน แปรผันตรงต่อกัน กล่าวคือ รายการโทรทัศน์ของเคเบิลทีวีท้องถิ่นที่มีประโยชน์จะมีจำนวนผู้เปิดรับจำนวนมาก และเปิดรับอย่างต่อเนื่อง มักเป็นรูปแบบรายการที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกลุ่มผู้ฟัง ผู้ฟังจะโทรศัพท์เข้ามาสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสอบถามข้อสงสัย โดยเฉพาะรายการที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ ร่วมดำเนินรายการ

ผลการศึกษายบทบาทของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้และแจ้งข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น (Chutavichit, 2005) ในมิติของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ว่าบทบาทของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในด้านสังคม สื่อท้องถิ่นช่วยในการเปิดโลกทัศน์ของผู้รับสารในเรื่องของการสื่อสารสุขภาพ กระตุ้นเตือนให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ โดยการนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง พบว่า สื่อท้องถิ่นไม่ได้ให้ความรู้เรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

มักนำเสนอในช่วงหรือสถานการณ์ที่ประสบปัญหานั้น ๆ อาทิ โรคตามฤดูกาล เนื้อหาการนำเสนอเป็นเรื่องเดิม เป็นความรู้ทั่วไป รูปแบบการนำเสนอเป็นเพียงการแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องสุขภาพ

ผลการวิจัยในประเด็นบทบาทของวิทยุชุมชนในการแจ้งข่าวสารให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของยั้งศักดิ์ แพ่งจันทร์ศรี (Pangjunsee, 2009) และญาโณทัย บุญเลิศ (Boonlert, 2009) ที่พบว่า ระบุว่าวิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่และยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน โดยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับยาสมุนไพรต่าง ๆ ที่ผลิตจากชุมชน ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ โดยไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อช่วยประชาชนสัมผัสให้ยาสมุนไพรของชุมชนเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้นด้านการเมือง สื่อท้องถิ่นจะนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐบาลมาสู่ภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ ประกาศต่าง ๆ จากส่วนราชการ เป็นต้น พบว่า วิทยุชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่นที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อาทิ งานศพ งานบวช หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งเรื่องสุขภาพภายในชุมชนด้วยเช่นกัน

ผลการวิจัยในประเด็นแกนนำหรือผู้นำชุมชนมีความสำคัญมากในการสื่อสารสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อในประเด็นการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย ที่ว่า องค์ประกอบในการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อท้องถิ่นในประเทศไทย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบเชิงบุคคล (2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการรณรงค์ (Sathapitanont, 2003) กล่าวคือ แกนนำหรือผู้นำชุมชนมีความสำคัญ เพราะเป็นเจ้าของสื่อ อาทิ หอกระจายข่าว เป็นต้น ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนภายในชุมชน หากผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญ ประชาชนจะไม่ได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ผู้นำชุมชนจึงควรมีบทบาทในการรณรงค์เรื่องสุขภาพให้มากขึ้น โดยการกำหนดสัดส่วนการนำเสนอเรื่องสุขภาพที่ชัดเจนเหมาะสม นำเสนอข้อมูลมีความทันสมัย แหล่งข้อมูลมีความเชื่อถือ อาทิ หนังสือ วารสาร สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน

ผลการวิจัยในประเด็นบทบาทของสื่อท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรมในประเด็นเรื่องการเผยแพร่นวัตกรรม เนื่องจากสื่อท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่นวัตกรรมหรือเรื่องความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับสุขภาพสู่ประชาชนเท่าใดนัก มีเฉพาะบางสื่อที่ให้ความสนใจ แต่บางสื่อก็นำเสนอความรู้เดิม ๆ อาทิ การนำเสนอโรคตามฤดูกาล เป็นต้น บางครั้งก็เป็นการรับนโยบายจากภาครัฐมาปฏิบัติเสียเป็นส่วนใหญ่

ผลการวิจัยในประเด็นรูปแบบการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักอยู่ในรูปแบบคอลัมน์ อาทิ คอลัมน์มุมสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกพร วงศ์น่าน (Wongnan, 2549) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ว่ารูปแบบการนำเสนอเรื่องสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในรูปแบบของคอลัมน์

เกี่ยวกับสุขภาพ เนื้อหาที่น่าสนใจส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ อาทิ การป้องกันตนเอง การณรงค์เรื่องสุขภาพ การออกกำลังกาย เป็นต้น

ผลการวิจัยในประเด็นบทบาทของวิทยุชุมชนในมิติการมีส่วนร่วมจากประชาชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชร กวางศิริ (Kwangsiri, 2008) ที่ชี้ให้เห็นว่า วิทยุชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่นที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินรายการ อาทิ จุดปฏิบัติการเรียนรู้ วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาดำเนินรายการวิทยุได้ เป็นต้น วิทยุชุมชนเป็นสื่อที่เน้นการนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน นอกจากนี้ผลการวิจัยในประเด็นเนื้อหาการนำเสนอผ่านวิทยุชุมชนยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรพล สุธาอรรรถ (Sutha-ath, 2007) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กล่าวคือ วิทยุชุมชนมีการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ อาหาร ประเพณี กิจกรรมต่าง ในชุมชน วิทยุชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันให้แก่ประชาชน เป็นช่องทางในการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น โดยไม่แสวงหาผลกำไร ด้านการเมือง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐบาลและภาคประชาชน

ผลการวิจัยในประเด็นศักยภาพการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวกร อินทรพัถร์ (Intarapak, 2009) และณรัชชา สุขแจ่ม (Sukjam, 2012) ที่พบปัญหาของการดำเนินงานของหอกระจายข่าว ว่าหอกระจายข่าวประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคือ ด้านงบประมาณ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าตอบแทนบุคลากร รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร เช่น การขาดความรู้และทักษะ ไม่มีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ และด้านอุปกรณ์ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานลดน้อยลง

ผลการวิจัยในประเด็นการบริหารจัดการของวิทยุชุมชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิโส (Pootiso, 2008) และผลการวิจัยของวีรพล สุธาอรรรถ (Sutha-ath, 2007) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของวิทยุชุมชน คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่ายังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก ยังขาดองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามารับผิดชอบในการกำกับควบคุมดูแล ด้านงบประมาณ มีงบประมาณในการดำเนินงานน้อย เพราะเป็นวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร ด้านเทคนิค เครื่องมือในการผลิตรายการไม่ทันสมัยและ/หรือไม่ได้มาตรฐาน ด้านนักจัดรายการวิทยุ มีจำนวนน้อย และยังมีนักจัดรายการจำนวนหนึ่งที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาและเทคนิคของการดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียง

ผลการวิจัยในประเด็นความน่าเชื่อถือด้านแหล่งข้อมูลด้านสุขภาพของวิทยุชุมชนไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยอุบล จันท์เพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (Junpetch and Jaroenpon, 2009) ที่ว่าวิทยุชุมชนขาดหน่วยงานสนับสนุนข้อมูลความรู้ จากการศึกษา พบว่าจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจากโรงพยาบาลพิมาย เป็นประจำ อาทิ หนังสือ วารสาร เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น และสถานีวิทยุชุมชน ชก. 100 FM 100 MHz จังหวัด

ขอนแก่น ได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีวิทยุ ข้อมูลได้สุขภาพต่าง ๆ อาทิ การป้องกันโรค การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย เป็นต้น จึงได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลดังกล่าวเป็นหลัก ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับการสื่อสารสุขภาพผ่านสื่อวิทยุชุมชนจึงมีเพียงพอ มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย

ผลการวิจัยในประเด็นความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจ (Benjarong-kij, 1999) กล่าวคือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อการเปิดรับสื่อท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลังของการเปิดรับสื่อท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมักเลือกเปิดรับสื่อท้องถิ่นที่ตนเองสามารถเปิดรับได้ และอนุมานว่าสื่อท้องถิ่นประเภทนั้นตรงกับความต้องการของตนเอง อย่างไรก็ตาม แนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเชิงหน้าที่ กล่าวคือ หน้าที่เสนอข่าว สื่อท้องถิ่นนำเสนอสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ ให้ผู้รับสารได้รับรู้เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ประชาชนได้รับทราบ การสร้างเสริมเอกลักษณ์ พบว่าสื่อท้องถิ่นมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในการนำเสนอทุกครั้ง การสร้างเสริมการติดต่อกับสังคม สื่อท้องถิ่นมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคนอก อาทิ โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขจังหวัด อสม. เป็นต้น เพื่อติดต่อบริการเรื่องสุขภาพระหว่างกัน และหน้าที่เสนอความบันเทิง สื่อท้องถิ่นมีการสอดแทรกความบันเทิงเข้าไปในระหว่างการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การเปิดเพลง การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถขอเพลงได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤตม สาริกบุตร (Sarikabutra, 2004) ที่พบว่า โดยภาพรวมประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการนำเสนอสุขภาพของหนังสือพิมพ์ในระดับดี

ผลการวิจัยในประเด็นการประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องสุขภาพจากการเปิดรับจากสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุบล จันท์เพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (Junpetch and Jaroenpon, 2009) ที่ว่ากลุ่มผู้ฟังมีความพึงพอใจต่อการให้ความรู้ด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างระบุว่าความรู้เรื่องสุขภาพที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเมตตาดีเจริญ (Deecharoen, 2010) ที่ชี้ว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความคาดหวังว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแก่ประชาชนและมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในทุกด้าน

ผลการวิจัยในประเด็นระยะเวลาในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญวิทย์ ภาแคว์ (Phakaedam, 2009) ที่เน้นย้ำว่ารูปแบบการเผยแพร่การสื่อสารสุขภาพผ่านวิทยุชุมชน แก่ประชาชนของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่ รูปแบบการสนทนา และรายการสัมภาษณ์บุคคลในรายการ เป็นรูปแบบรายการที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ฟัง ควรใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอรูปแบบรายการควรมีความเป็นกันเอง ไม่นำเสนอความรู้เชิงวิชาการมากเกินไป ทั้งนี้ ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการสื่อสารสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวและวิทยุชุมชนควรเป็นเวลาในภาคเช้า หรือเวลาประมาณ 06.00-07.00 น. เพราะเป็นช่วงเวลาก่อนที่ชุมชนจะออกไปปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ

ผลการวิจัยในประเด็นรูปแบบการดำเนินงานของหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงพร คำณูณวัฒน์ และคณะ (Kamnoonwat, 2006) ที่พบว่าวิธีดำเนินงานของหอกระจายข่าว มักมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน หอกระจายข่าว เป็นสื่อท้องถิ่นที่มีอิทธิพลกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงพร คำณูณวัฒน์ และคณะ (Kamnoonwat, 2006) ในเรื่อง การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีความยั่งยืน ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการนำเสนอเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่ายการนำเสนอเรื่องสุขภาพกับหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขจังหวัด อสม. จะส่งผลให้การนำเสนอเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวกร อินทรพัศตร์ (Intarapak, 2009) ที่ระบุว่า ภาครัฐควรรีให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานของหอกระจายข่าว ทั้งด้านงบประมาณ การเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ การบริหารจัดการ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจ เช่น การจัดประกวดหอกระจายข่าวดีเด่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการที่ภาครัฐบาลเข้าไปช่วยเหลือจัดสรรงบประมาณที่แน่นอนให้กับสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทตามความเหมาะสม

2) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านความรู้ของสื่อท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปยังมีความรู้เกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นน้อยการแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการจัดอบรมให้ความรู้สื่อเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นแก่ประชาชนทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

3) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านตัวสื่อเอง นักสื่อสารสุขภาพยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นน้อย การแก้ไขปัญหาสามารถทำได้ โดยปลูกฝังและอบรมเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ ผู้รับผิดชอบการออกอากาศ หอกระจายข่าว เป็นต้น เพื่อให้ นักสื่อสารมวลชนได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของตน

4) ผลการวิจัย พบว่า ผู้เปิดรับสารของสื่อบางประเภทลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่น การแก้ไขปัญหา อาจทำได้โดยการพัฒนาเนื้อหาให้มีความน่าสนใจ อาทิ การ

ปรับปรุงเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และได้เนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ

5) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่น ยังขาดความน่าสนใจ เนื่องจากนำเสนอโฆษณามากเกินไป ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร การแก้ไขปัญหอาจทำได้โดยการปลูกฝังจรรยาบรรณ และสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชนในการตรวจสอบโฆษณา ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

6) ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวน้อย ควรมีการจัดอบรมให้กับผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้มีความรู้และเทคนิคในการสื่อสารสุขภาพให้ตรงกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพในภูมิภาคอื่น ๆ อาทิ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือน ความต่างของการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น

2) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลระหว่างการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เพื่อแสวงหาสื่อท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงลึก

3) การวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของรายการ วิเคราะห์โฆษณา เพื่อดูความเหมาะสมในเชิงคุณภาพของเนื้อหาสื่อเพื่อสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Benjarong-kij, Y. (1999). **Audience Analysis**. (In Thai). PP Print: Bangkok.
- Boonlert Y. (2009). **Patterns and Contents of Community Radio Programs in Response to Audience Needs**. (In Thai). M.A. thesis, Ramkhamhaeng University.
- Chutavichit K. (2005). **Communications for local development**. (In Thai). (3rd edition, Nakhon Pathom Rajabhat Institute: Nakhon Pathom: Petchkasem Printing.
- Cheypratub, S. (1995). **Mass media and development: The case of Thailand**. (In Thai). Chulalongkorn Publishing House: Bangkok.
- Deecharoen, M. (2010). **The study of local newspaper readers' desire in Nakhon Ratchasima**. (In Thai). Research Department of Communication Faculty of Management Science Arts, Nakhon Ratchasima Ratchabhat University.
- Intarapak, C. (2009). **The development of a new public address outlets in villages of Tapteelek Tambon, Muang District, Suphanburi Province**. (In Thai). An independent study report for the master of public. administration in local government, college of local administration, Khon Kaen University.

- Junpetch, U. and Jaroenpon, S. (2009). **Public Relations to Disseminate Knowledge about Health Promotion and Environmental Health of the Community Radio's Personnel in the Central-Western Area.** (In Thai). The Thailand Research Fund (TRF): Bangkok.
- K. Ueno. (2003). **Assessment of the influence of a cable TV channel on a local community: A case study of a small rural town in Japan.** *Regional Science. Papers Reg. Sci.* 83, pp. 425–441.
- Kamnoonwat, D., Junsawang, W. and Molee, M. (2006). **The Sustainable Procedures of Village Broadcasting Tower in Response to the Community's Needs.** (In Thai). The Thailand Research Fund (TRF): Bangkok.
- Kwangisiri, P. (2008). **Radio community and enhancing communication for development of community organizations, Ban Jamrung Moh 7 Nuen-Kho district in Rayong province case study.** (In Thai). M.A. thesis, Thammasat University.
- Pangjunsee, Y. (2009). **Community radio and the cultural community revival: Suan Tham temple community radio Yasothon Province.** (In Thai). M.A. thesis, Maharakarm University.
- Phakaedam, C. (2009). **The development of the broadcasting of community radio station in Maha Sarakham province.** (In Thai). M.A. thesis, Maharakarm University.
- Pootiso, S. (2008). **The study of current situation and program of khon kaen municipality community radio.** (In Thai). M.A. thesis, Khon Kaen University.
- Registration statistics. **System office of the federal register notice.** (In Thai). Department of Local Administration. The population of the Kingdom of Thailand. [Online]. Available: <http://stat.dopa.go.th/stat/>. November 13, 2015.
- Sarikabutra, N. (2004). **Satisfaction of people toward the reporting of local news in Ubon Ratchathani province.** (In Thai). Ubon Ratchathani Ratchabhat University.
- Sathapitanont, P. (2003). **The health communication. The potential of the mass media in health promotion.** Parb Pim: Bangkok.
- Sirivatana, N. (1998). **The use of media for health promotion programs under the department of health.** (In Thai). M.A. thesis, Chulalongkorn University.
- Sittiyot, S. (2002). **Chaing Rai's community radio as a civil society for health promotion.** (In Thai). M.A. thesis, Chiang Mai University.
- Sukjam, N. (2012). **The development of the broadcast tower of the village. Ban Dong Subdistrict. Ampore Chartrakarn, Phitsanulok province.** (In Thai). Independent Study Report for the Master of Arts degree in Public Administration. Department of Local Government College of Local Administration, Khon Kaen University.
- Sutha-ath, W. (2007). **Roles of community radio on people's quality of life development in Ubon Ratchathani province, Thailand.** (In Thai). Research. Political Economy, Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Wongnan, K. (2006). **The Role of local newspapers on health promotion the role of local newspapers on health promotion in 4 provinces in the upper northern region in 4 provinces in the upper northern region.** (In Thai). M.A. thesis, Thammasat University.

